

goma izpremenilo, odkar je prihajala Mara streč Alfreda. Prirodna sramežljivost in boječnost se je umikala vedno bolj ognjevitemu hrepenenju in vrtoglavi brezvladnosti Alfredovi.

Toda njegovi zahtevi, naj se preseli na njegov dom, se je Mara še vedno upirala, dasi ji je Alfred slikal z vso zgovornostjo, kolikor mu je bilo dano v srbščini, ugodnosti in dobrote, katere bode uživala pri njem. Celo zakon ji je obetal, dasi se niti ni mogoče poročiti z njo kot častnik, tudi če bi bil imel namen in voljo.

Teh nepremagljivih zaprek Mara seveda ni poznala; saj so se turški častniki, kateri so bili pred avstrijsko zapremo v Bosni, ženili, kakor jim je bilo drago; nihče jih ni vprašal, imajo-li položiti varščino, niti je kdo zahteval, da mora biti častnikova žena enakega ali vsaj primernege rodu in stanu. Zato je Alfred Maro lahko pregovoril in uveril, da ima trden namen si jo vzeti za ženo. Zato pa ji je pripovedoval, da mu treba za poroko Bog ve kakšnih pisem, katera hodijo dolga pota v oddaljeno domovino in se še počasnejše vračajo.

Pri vsem tem pa, da mu je trdno verjela, se je vendar ustavljala preseliti se v njegov dom, dokler je ni pripravila srdita razburjenost do usodnega koraka.

(Dalje prihodnjič.)

L I S T E K.

»Zgodovina slovenskega slovstva« III. Gospod Vidic, ocenjujoč v V. zv. »Ljublj. Zv.« mojo knjigo, je prišel do zaključka, 1) da se moje stališče glede zahtev slovstvene zgodovine ne more odobravati, in 2) da sem v predgovoru III. zv. napadel rajnega dr. Oblaka; ako priznam to, mi ponuja: »Clara pacta, boni amici«.

Dasi sem zelo naklonjen prijateljskim odnošajem, posebno med književniki slovenskimi, sem v tej stvari vendar drugih misli. V istini sem preštudiral mnogo takih knjig drugih narodov, predno sem začel spisovati svojo knjigo. Dobro poznam za indijsko slovstveno zgodovino Alb. Weberja, za grško Bernhardyja, za latinsko Teuffla, za nemško so mi znane osnove takih knjig, ki so pisane z različnih stališč, n. pr. slovstvena zgodovina Kurzova, Kobersteinova, Gervinusova, Leixnerjeva, Schererjeva (tako je pisati ime slavnega germanista W. Schererja, a ne Scherrer!); za slovansko slovstvo sploh sem proučil Pypina in Šafařika, za rusko Reinholda in Kirchnerja, ¹⁾ za francosko Plötza.

Ko mi je sl. odbor »Slovenske Matice« naznanil, da je načelno sprejet moj rokopis, mi je naložil, naj se ravnam glede osnove kolikor možno po

¹⁾ Tudi mi je znana Kirchnerjeva knjiga »Gründdeutschland«, Wien 1893.

zgodovini rimske književnosti, ki jo je spisal Teuffel. — Uverjen sem bil, da delo ne more biti namenjeno samo za kakih 5—10 let, nego mora imeti trajno veljavo, in da si maloštevilni slovenski razumniki ne moremo privoščiti mnogoterih književnih zgodovin, pisanih z raznih stališč, nego da moramo kolikor možno centralizovati. Ravnal sem se po načelu, ki je vodilo Bernhardyja: »Der erste Gesichtspunkt ging auf die Forschung, auf Wahrheit und Vollständigkeit des historischen Bestandes.« Povedal sem, da moramo vendar že zvedeti, kaj so napisali slovenski pisatelji od 1550. leta do današnjih dni, nisem pa rekel, da je to edina naloga, nego prva je; a dalje se razume samo ob sebi, da se mora tudi predelati nabrana tvarina in dokazati, v kakšni odvisnosti je od duševnega gibanja dotične dobe.

G. Vidic je navedel dva citata iz Reinholdove ruske književne zgodovine ter vzkliknil: »In kakšna je potem njegova zgodovina!« Na ta vzklik, ki je enak retoričnemu vprašanju, daje Jagić odgovor v »Ruski književnosti XIII. stol.«, ki jo je izdala »Matica Hrvatska« leta 1895., na str. 260.: »Njemačka knjiga Reinholdova marljivo je i vešto izradjena kompilacija po ruskim izvorima i iztraživanjima, samostalna značenja nema ni koliko Porfirjev, kamo li Galahov«. In Reinhold piše sam v predgovoru X.: »Was die russischen zusammenfassenden Hilfsmittel anlangt, die der Verfasser benützt hat, so muss hauptsächlich auf zwei kapitale Werke hingewiesen werden, die indeß beide nur die alte und neuere Litteratur behandeln, A. Galahov . . . 3 Theile, Petersburg 1880, bis auf Puškin reichend, und J. Porfirjev, Kazanj 1877—84 nur bis Ende des XVIII. Wer sich mit der Puškinschen und nachpuškinschen Periode bis auf die Gegenwart zurechtfinden will, der ist auf eine ganze Bibliothek monographischer Werke und die Kritiker und Journalisten, vor Allem aber auf die Autoren selbst angewiesen«. Ta kompilacija — Reinhold v predgovoru sam pravi, da so jo »ganz unverdienterweise« visoko cenili — se je inostrancem vendar prikupila, posebno Nemcem in Francozom, ker jim je odprla nov, doslej nepoznan slovstven svet; Rusom je prijala, ker jim je podala v eni knjigi »posnetek« iz dveh »poglavitih« književnih zgodovin in cele »biblioteke« monografij.

Slovenski književni zgodovinar je tukaj v popolno drugem položaju: on si mora temelj šele ustvarjati in na tem zgraditi svoje poslopje. Poljudno pisane kompilacije se dandanes ponujajo občinstvu namesto znanstvenega blaga; take ne more in ne sme pisati slovenski književni zgodovinar, Jagić in Šrepelj (»Ruska književnost v XVIII. stoljeću« in »Ruski pripovjedači«) sta širšemu občinstvu hrvaškemu podala lepo, poljudno berilo brez samostalnih preiskav, katerih tudi ni bilo treba, ko se je ruski roman opisoval Hrvatom; Šrepelj n. pr. se naslanja na dela 16 ruskih, 4 nemških in 4 francoskih pisateljev (Bourget, Daudet, Dupuy, De-Vogüé).

Nihče sicer ni popolno nepristranski sodnik v svoji stvari, pa vendar menim, da se mi ne bo očitala domišljavost, ako trdim, da je moje delo, kolikor postavlja temelj književni zgodovini, prav dobro (da živim in delam v kakšnem vseučiliščnem mestu z lepo slovensko knjižnico, bi bilo popolno in izvrstno); kolikor pa prebavlja nabrano tvarino in jo spravlja v sklad z duševno strujo dotične dobe — pragmatična stran —

sodim, da zadošča; v celoti je po mojih mislih knjiga dobra, kakor jo je sodil Srb Gavrilović. —

Gospod Vidic me vabi glede IV. zv. na drugo polje. Obžalujem, da se ne morem odzvati temu vabilu, nekaj iz ravnokar navedenih vzrokov, ker ne pišem poljudne kompilacije, nekaj ker me priznani starejši slovstveniki izpodbujajo, naj vztrajam na istem stališču.

Četrty zvezek je uravnan tako: A. Vvod (vpliv ustavnega življenja na razvitek slovenstva). B. Leposlovje a) pesništvo b) pripovedništvo. C. Veda (zgodovina, jezikoslovje itd. itd.). D. Časniki in časnikarstvo. E. Priloga (knjištvo). Iz nekih vzrokov bom slavnemu odboru »Slov. Matice« predlagal, naj se »Knjištvo« IV. zv. tiska 1898. l.

Gospod predsednik Levec je na občnem zboru »Slov. Matice« dne 24. junija 1896. l. rekel med drugim, da so zadnji dve leti kritike društvenih knjig pikre, osorne, pristranske in krivične. Razgrinjale so v nekaki škodoželjni strasti le napake in hibe, popolnoma pa molčale o vrlinah. — Jaz sem kot odbornik, poverjenik in pisatelj »Slovenske Matice« smatral za svojo dolžnost v predgovoru III. zv. podati nekaj komentarja tem besedam predsednikovim. — Ko je bila Oblakova-Vidičeva ocena II. zv. moje knjige v »Ljublj. Zvonu« znana v Trstu, je v 8. razredu tukajšnje gimnazije v slovenski uri jako marljiv dijak napeljal govor na to oceno, in učenci so se mi smejali. O tem mojem nevšečnem položaju se je potem govorilo tudi v neki vasi v tržaški okolici. Neki ud »Slovenske Matice« v Trstu je v prijateljskem krogu imenoval mojo knjigo — sodeč po ocenah — »krparijo«, ker se vedno in vedno po nepotrebnem naglaša bibliografska stran; saj je vendar tudi dovolj drugega berila v knjigi!

»Slovenski Matici« je v zadnjih 10 letih priraščalo po 150—200 novih udov, a lani jih je priraslo samo 16. In potem se toži, da so poverjeniki krivi! Ni res. Nepovoljna kritika dela javno mnenje, in od tega je odvisno, ali število Matičarjev narašča, ali pada.

Vedno se opirajo ocenjevatelji na sodbo rajnega Oblaka; le-ta pa mi je dne 22. feb. l. 1895., torej pred tisto glasovito oceno v »Ljublj. Zvonu« l. 1895. na dopisnici¹⁾ naznanil, da sem izpustil molitvenik iz l. 1789. in je pristavil: »Bi ne bilo sploh mogoče vse bibliog. podatke, natančnije in obširne naslove in popis knjig (z dotično literaturo) združiti v dodatku na koncu knjige? Tako bi dobili ob enem slovensko bibliografijo; podrobnosti sploh niso prav umestne v knjiž. zgodovini; zadostuje, da se omeni v knjiž. zgod. kratek naslov z letnico. Prepričan sem, da bi se potem knjiga dosti bolj prikupila širšemu občinstvu in ne samo strokovnjakom.«

Iz stilizacije je jasno, da je pokojni učenjak govoril o književni zgodovini in bibliografiji ter da je priznal, da se je knjiga prikupila strokovnjakom. Zakaj bi se mi bil laskal v dopisnici? Zakaj je postala sodba v »Ljublj. Zvonu« ostrejša in v »Archivu f. slav. Philologie« naravnost uničevalna? Dodatek k mojemu odgovoru na oceno v »Ljublj. Zv.« kaže neko razburjenost, ki se kaže v vprašanju, zakaj sem sploh odgovoril. Bom-li

¹⁾ Dotična dopisnica je v uredništvu »Ljublj. Zvonu« vsakomu na ogled.
Pis.

morda molčal kakor kujav paglavce. Razložil sem bil, kako se je zgodilo, da se veliki in mali tisk radi oddaljenosti od tiskarne in radi naraščanja tvarine med tiskom ni tako dosledno rabil, kakor sem bil določil a priori, in da knjiga vsled tega dela vtisk, češ, da pisatelj ne ve, kaj je važno, in kaj ni važno, da nima razsodka. Rekel je, da je s tem trpela preglednost. Tudi to ni istina; preglednost ali nepreglednost je odvisna od spretne ali nespretne razdelitve v večje ali manjše oddelke.

Velik naroden »faux pas« pa je ta, da resnične ali navidezne napake peremo pred nemškim občinstvom. Slovenec Topolovšek, klanjaje se v jezikoslovju še nazorom Benfeyevim — Boppovim — Schleicherjevim, je hotel v obširni knjigi, ki jo je dal natisniti češki mecen, dokazati, da so Slovenci sorodni z — Baski; ni hotel dati knjige pred tiskom v presojo strokovnjakom. Vsled tega ponesrečenega poskusa, po katerem pa ni prizadet ugled nobenega slovenskega društva, je »Archiv« na kratko odklonil Topolovškovo delo ter polomil pisatelja samega. To se še da razumeti: predrznost dobi povsod svoje plačilo.

Če pa »Slovenska Matica« izda kako delo, katero je sama odobrila, ki pa se je spisalo v trgovinskem mestu s resnimi pripravami, takega dela nobeden pravi Slovan — vsaj po mojem mnenju — ne bode v nič deval pred — Nemci.

Mi Slovenci nimamo toliko duševnih središč, kakor Rusi in Nemci, nimamo niti vseučilišča, niti akademije, niti mecenatov; mi nimamo drugega nego raztrgano in krvavo kožo. Meni bi še v sanjah ne prišlo na um, da bi v naših bornih razmerah sorojaku nasproti zasedel visoki sodniški stol v tujem jeziku. Tudi moj osamljeno delujoč tovariš dr. Sket je z Dunaja preko Berolina v Celovec dobil — »ukor«! To sem jaz tačas odločno grajal; »ukori« so za paglavce, a ne za profesorje.

Taki so moji nazori o občevanju slovenskih književnikov med seboj. — Radi nedostatnega prostora se, žal, ne morem spuščati v pojasnjevanje nekaterih grajanih točk glede knjige same, nje razvrstitve itd. Samo naj še omenim, da nisem napadal, nego se branil.

Skleпам z željo, naj bi z ozirom na važnost našega edinega znanstvenega zavoda kak starejši priznan slovenski književnik o moji knjigi izrekel svoje mnenje, n. pr. dr. G. Krek.

K. Glaser.

Slovenska knjižnica je prinesla v 60.—61. snopiču Zamejskega poezije, o katerih izpregovorimo o priliki obširneje, v 62.—63. snopiču pa povest »Marica«, spisal Ljuba Barbič (Gjalski), poslovenil Vinko Vinič. Cena snopiču 36 kr.

Drugo berilo in slovnica za obče ljudske šole. Sestavila M. Josin in E. Gangl, učitelja v Ljubljani. V Ljubljani. Tiskala in založila Ign. pl. Kleinmayr in Fed. Bambergova tiskarna. 1897. Str. 224. Cena vezani knjigi 80 v. — Ta na vnanje lična knjižica nam je došla, pa prepozno, da bi mogli že v tej številki obširneje o njej govoriti.

Deutsch-slovenisches Wörterbüchlein zum Gebrauche beim Unterrichte in den weiblichen Handarbeiten an Volksschulen mit slovenischer Unterrichtssprache. Verfasst von H. Schreiner und Dr. J. Bezjak. — Mar-